



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Vtrum iuramentum per iniuriam exactum obligationem inducat. Punct. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

PUNCTUM III.

Vtrum Iuramentum per iniuriam exactum obligationem inducat.

S Y M M A R I V M

- 1 Proponitur questio.
- 2 Secluso Iuramento nulla est obligatio.
- 3 Explicatur textus in c. Ad aures, de iis quæ vi.
- 4 Solutio usurarum esto ex parte recipientis iniqua est, ex parte solventis honesta est.
- 5 Resoluitur iurantem solvere usuras, aut stare contractui, in quo fuit l. s. obligatum esse, dum Iuramentum non relaxatur.
- 6 Servato tali Iuramento datur repetitio.
- 7 Explicatur lex quinquagesima s. ff. de solutionibus & liberat.
- 8 Si Iuramentum esset non repetendi, repetere non posses, nisi impetrata relaxatione.
- 9 Posses denunciare Prælato, ut ipse ex officio Iuramentum relaxet.
- 10 Proponuntur aliquos oblationes adversus superiorem doctrinam, & fit illis satis.

Exemplum huius questionis est casus vulgaris de usuris, & contractibus, in quibus dolus interuenit. Petisti namque mutuum à Tiriò, noluit tibi concedere, quia ultra sortem promitteres sub Iuramento daturum aliquod lucrum; celebrasti cum illo contractum emptionis, vel venditionis, obligatus fuisti iurare non rescilurum contractum etiam si fallacia sit ultra dimidium iusti pretij, quæritur ergo an obligatus sis feruare iurandum?

2 In qua questione tanquam certum supponendum est, secluso iuramento nullam esse obligationem. Nam ex promissione obligari non poteris, nisi promissario. Promissarius autem ex tali promissione nullum ius acquirit, cum semper malefaciat petendo & recipiendo, quod sibi promissum est. Ergo ex promissione non teneris. Restat ergo ut solum ex Iuramento teneris. Quod clarè definitur in c. debitorum de iuramentis, & ita sustinent Panormit. in d. c. debitorum. Imola, Felin. & alij relati à Suar. rom. 2. de Relig. lib. 2. c. 9. n. 5. Sanch. lib. 3. sum. c. 1. n. 12. & est omnium.

3 Dices in c. ad aures, de iis quæ vi. Deciditur eum qui timore laicorum renouauit Ecclesiam, ad quam legitime electus fuerat, non posse eidem præfici, si Iuramento, vel fide interposita confirmauit renunciationem. Sentit ergo Pontifex ex fidei tantum interpositione iniuriola oriri obligationem.

Respondet ibi fidei interpositionem non esse simplicem promissionem, sed iuratum, ut tradit ibi Innocent. ad finem. Abbas n. 3. Hostiensis n. 2. Ioann. Andr. n. 3. Anton. n. 4. Imola. n. 4. Cardin. q. finali, & alij plures relati à Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 79. n. 28. Gutierrez in Authentica sacram. puber. n. 144. Neque obstat quod Iuramentum, & fidei interpositio ut distincta enumerentur. Quia iuramentum ibi sumitur pro Iuramento solemnî, quale est illud, quod tactis Euangelis, aliæ solemnî cæremonia præstat. Fidei verò interpositio sumitur pro Iuramento simplici, quod hac circumstantia caret. Sic relati Doctores. Quod non leuiter confirmatur ex c. 2. de fidei iuramentis. Ibi. Si religionem fidei & Iuramenti sui illos violasse constiterit. Ecce nomine fidei iuramentum intelligi. Aliàs si simplex promissio intelligeretur, religionem non violasset, sed fidelitatem, vel veritatem. Cardin. verò in supradict. c. ad aures, q. finali. & Tabiena verbo iurare, q. 31. n. 32. Censent delictum esse inter Iuramentum, & fidei interpositionem. Quod iuramentum vocatur, quocumque sit expressum, scilicet per verbum iuro, fidei verò interpositio, quando fit iuramentum implicitè, & tacitè; hoc est inuocatione creaturarum, qualis est fides.

Quæ omnia confirmantur ex verbis apponi solitis per Regem nostrum in ritualis pro scribis expeditis in quibus cauetur, ne possint scribæ scripturas subscribere, in quibus partes bonæ fidei interpositione se obligent, ibi, *Que los tales escribanos no puedan hazer escrituras en que se obliguen las partes a buena fee y sin mal engaño.* Nomine enim bonæ fidei Iuramentum intelligi, ut sic consentiat cum leg. 11. tit. 1. lib. 4. ord. dinamenti regulis, ubi inquit lex, *que en la carta que se libraren de escribanias y notarias se mande que el escribano no ponga en ellas Iuramento, &c.* Et ita tradit Gutier. in repetitione Authentice sacram. puberum num. 50. efficitur ergo Textus in cap. ad aures aduersus communem doctrinam non procedere, cum non de promissione simplici, sed de promissione iurata loquatur.

lege cauetur. Et notauit Sanchez lib. 3. cap. 10. num. 16. Seclusa autem sententia iudicis, cessante scandalo, si promissio iurata dolosa fuit liberalis, solum teneris ad eius executionem secundum sensum Iuramenti, quia alia via teneri non potes; si verò fuit onerosa, ut si promissisti puellæ matrimonium verbis æquiuocis, si in copulam consentiret, illa verò sub hac conditione consentis, tunc si damnum, quod ex copula prouenit, alia via reparari non potest, quam matrimonio, teneris ducere ratione damni dati, etiam ante sententiam. Si verò reparari alia via potest, non teneris, quia solum teneris reddere æquale ob contractum. Sanch. lib. 1. de sponsalibus tota disp. 9. & 10.

6 Maior difficultas est si dolus sit in intentione obligationis, eo quod iurasti absque intentione te obligandi; an inquam ex illo iuramento obligatus sis? Et quidem esse posse Iuramentum de re futura absque intentione te obligandi ad illius executionem, si materia iurata incapax sit obligationis, constat. Si enim iurates non dare elemosynam, non fore religiosum, posses habere animum iurandi, & verè iurata absque animo te obligandi ad rei iurata executionem. Quia res iurata incapax est talis obligationis, & tu hanc incapacitatem cognoscis. Signum ergo est, separabilem esse intentionem iurandi ab intentione te obligandi in materia incapax obligationis. At quando materia iurata capax est obligationis, nullo modo habere potes intentionem iurandi, & non te obligandi. Quia iurare, & non te obligare omnino sunt impossibilia, & secum pugnantia.

Quapropter solum questio procedere potest ex errore quo crederes esse posse Iuramentum de materia capax obligationis absque intentione te obligandi. In eo ergo casu si iurare intendes, & non te obligare, manebis obligatus?

Affirmant plures te obligatum manere. Sic Caietanus 2. 2. questione 89. articulo 7. Et ibi Arag. vel. quarta conclusio, Sayro in clau Regia libro 3. cap. 6. num. 8. Valencia 2. 2. disputatione 6. quest. 7. punct. 4. circa finem. Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 8. num. 38. Suarez rom. 2. de Religione lib. 2. c. 7. n. 18. & alij. Mouentur, quia Iuramentum ex se, & ex sua propria ratione inducit obligationem, si igitur efficaciter voluisti iurare, impedit non poteris obligationem inde confurgentem. Quia hæc non ex tua voluntate, sed ex facto ipso nascitur, sicut si velles peccare mortaliter, & ex conscientia erronea nolles obligari ad penam æternam, adhuc obligatus manebis, quia illa obligatio ex peccato ipso oritur sine ulla dependetia à voluntate.

Verum contraria sententia mihi probabilior est, te vi Iuramenti obligatum non esse; Sic Synterter verbo Iuramentum 4. q. 7. Azor 1. p. lib. 11. c. 4. q. 2. Bonacin. 2. tom. disput. 4. quest. 1. punct. 6. num. 3. & plurius relatis Sanch. lib. 3. summa. cap. 10. n. 8. & seq. præcipue n. 10. Mouet, quia in omni sententia obligatio Iuramenti promissoria, vel est de eius essentia, vel est quid consecutum necessario ad illam, ita ut absque tali obligatione Iuramentum esse non possit: Sicut non potest esse matrimonium sine obligatione ad reddendum debitum, & alendam prolem, &c. Ergo si ponamus te efficaciter velle non obligari ad seruandum Iuramentum, conuincere habere intentionem verè iurandi. Siquidem habes intentionem non apponendi, quod necessarium est ad Iuramentum, ut in voto constat. Si enim velles vouere absque intentione te obligandi, nullum votum præstares. Quod hæc obligatio necessario votum comiteretur. Cum ergo obligatio exequendi rem iuratum, comiteretur Iuramentum, exclusa intentione obligationis corruit Iuramentum, quantumvis ex conscientia erronea existimes Iuramentum esse posse sine obligatione.

7 Hinc soluitur ratio contraria. Fatetur ex Iuramento promissorio verò & valido oriri necessario obligationem, neque posse impediri, sicut non potest impediri obligatio penæ æternæ à committente mortale peccatum. At cum actus externus iurantis sine intentione obligationis non sit verum Iuramentum, ut probatum est, ex illo oriri non potest obligatio. Quod si vergetas: qui vult orare, necessario obligatur orare attente, & qui vult adducere Deum in testem, necessario obligatur dicere verum. Ergo qui vult sub Iuramento affirmare rem futuram faciendam, necessario tenetur exequi, ne diuina auctoritas contemnatur. Facile responderetur. Semel posita oratione externa obligationem esse habendi attentionem. Quia talis obligatio ex ipsa oratione & externa orationis fit ex oblatione sacræ iurisdictionis, offerendi illud veto Deo. At ex inuocatione externa diuini testimonij absque intentione obligationis non nascitur obligatio exequendi promissum, aut dicendi veritatem vi Iuramenti, sed solum ob damnum, & præiudicium tertij & ob scandalum. Quia non est verum iuramentum, sed simulatum, quantumvis iurans decipiatur, putans stare posse iuramentum absque hac obligatione. In foro autem externo compellitur iuramentum ut sonat exequi, & in foro conscientia tenebitur omne damnum alteri factum reparare, ac si verè iurasset, ut dictum est.

4 Deinde ponendum est tanquam certum, solutionem vſuratum licet mala & illicita fit ex parte recipientis, ex parte tamen ſoluentis licitam eſſe, & actum bonum poſita illarum promiſſione, pertinet enim ad fidelitatem & veracitatem; vt quidquid promiſſum ſit, impletur, præcipue cum firmatum eſt iuramento. Hac enim ratione, ſi alia vice indigneris mutuo, tibi concedetur, & fides dabitur de reddenda pecunia. Quæ ratio probat vſuratum ſolutionem licitam eſſe non ſolum quando illarum promiſſio licita fuit; eo quod ad redimendam vexationem, vel ob alium honeſtum finem fuit facta; ſed etiam quando promiſſio mala fuit; vt quia poſtulaſti mutuam ad expendendum in ludo, vel cum meretricibus. Semper enim ad fidelitatem, & veracitatem pertinet promiſſum implere, dummodo promiſſarius non remittit. Et ita tenent plures, quos referunt & ſequuntur Gutierrez de Iuramento confirmat. cap. 2. in princip. Suarez lib. 2. de Iurament. c. 9. n. 10. & 11. Sanchez lib. 3. in Decal. c. 11. per totum.

5 Ex his quaſtioni reſpondeo, te iuramentum ſoluere vſuras, aut ſtare contractui in quo vitra dimidium iuſti pretij leſus fuiſti, obligatum eſſe Iuramento ſeruare; dum tibi non fuerit relaxatum, tamenſi ſeclulo Iuramento neque ſtare contractui, neque ſoluere vſuras tenearis. Eſt conſuſio ab omnibus recepta. Et de ſolutione vſuratum (in qua maior eſt difficultas) definiunt in cap. de debitores de iure iurando, ibi. Debitores ad ſoluendas vſuras, in quibus ſe obligauerant, (ſimplici inquam promiſſione) cogi non debent, ſi verò de ipſorum ſolutione iurauerint, cogendi ſunt, Domino reddere Iuramentum. Ratio huius conſuſionis eſt manifeſta. Quia Iuramentum debet obſeruari, quotieſcumque eius obſeruatio non vergit in diſpendium ſalutis æternæ vt dicitur, e. cum contingat de iure iurando, (hoc eſt) quotieſcumque Iuramentum non eſt de re illicita. At ſoluere vſuras, non eſt illicitum, ſed potius licitum eſt, & ad fidelitatem & veritatem pertinens. Ergo eſt ſeruandum tale Iuramentum.

6 Verum ſeruatò tali Iuramento, & vſuris ſolutis ſtatim repetere potes. Quia iam Iuramento ſatisfecisti, ob cuius ſolam religionem ſolutio vſuratum faciendâ erat. Quod expreſſe dicitur in d. cap. debitores in fine, ibi. Cum vſuræ ſolutæ fuerint, creditores ad eas reſtituendas ſunt Eccleſiaſtica ſeuertate, (ſi necesse fuerit, compellendi) Clarius in cap. ad audientiam de iis que vi, vbiq; beneficio ſuo renuntiare iurauit, & renuntiauit, mandauit ei Eccleſiam reſtitui non obſtante Iuramento prædicto. Quia non ad repetendum, ſed ad reſignandum ſolummodo tenebatur. Et ita tenent Gloſſa ibi, & Abbas in principio num. 1. Couarr. de pactis 2. p. 3. n. 2. in principio, Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. de Iuramento cap. 9. num. 16. Leſſius lib. 2. de iuſtitia cap. 17. dub. 7. n. 51. Gutierrez de Iuram. confirm. 1. p. c. 53. n. 8. Sanchez. aliis relatis lib. 3. ſum. c. 11. n. 9.

7 Neque obſtat lex 55. ff. de ſolutionibus & liberationibus. Vbi dicitur, qui ſic ſoluit vt recuperet, non liberatur, quemadmodum non alienantur nummi, qui ſic dantur, vt recipiantur. Non inquam obſtat. Quia intelligi debet; quando ſoluitur eo pacto & conditione inter partes conſtituta, vt ſtatim ſolutum repetatur; tunc enim eſt, ac ſi ſolutum non fuiſſet. Vel dic ſecundo; intelligendam eſſe ſupradictam legem de ſolutione pecuniæ, quam poteſt retinere, cui ſit ſolutio abſque onere reſtituendi. Quod in ſolutione vſuratum non procedit. Vel dic tertio, intelligendam eſſe legem de pecuniâ debita ei, cui ſit ſolutio; non de pecuniâ, cuius ſolutio ſolum eſt debita Deo, qualis eſt pecuniâ vſurario ob mutuam promiſſa. Huius namque ſolutio non vſurario, ſed Deo tantum eſt debita, vt tradit Couarr. d. 2. p. de pactis, §. 3. num. 2. Molina ſecluta tom. 1. diſp. 150. paulo poſt principium, & tom. 2. diſp. 515. colum. 4. verſ. vtrum autem. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. de Iuram. cap. 9. n. 5. & 6. & cap. 27. ſine. Sanchez alios referens lib. 3. ſum. c. 11. n. 8. Vnde vſurarius nullum ius, nullamque actionem habet ad promiſſum expoſtulandum. Quod non obſcurè colligitur ex d. cap. debitores, ibi. Si iurauerint cogendi ſunt Domino reddere Iuramentum. Quasi ſolus Deus ſit, qui ex tali Iuramento ius, & actionem acquiſerit, ſolus Dei mentionem fecit. Et ideo illud Iuramentum, quia non confirmat obligationem antea factam, ſed potius illam introducit reſpectu Dei vocatur Iuramentum per ſe ſtans, ſeu introductorium obligationis, non tamen confirmatorium vt tradit Bartolus in leg. ſi quis pro eo, ff. de fideiſſoribus n. 4. & ſequentibus. Quare, cum aliis de pactis 2. p. 3. num. 2. Quapropter iurans, ſi de iniuſtitia ei facta in exactione Iuramenti conſtet, ſolum ex officio iudicis compelli poteſt ad ſolutionem vſuratum, non ad petitionem partis; Imò potius plas compelli debet, vt ſolutionem remittat. Quia remiſſione facta ceſſat obligatio Iuramenti, habebat enim Iuramentum ſoluedi vſuras tacitam hanc conditionem in ſe incluſam, ſi creditor ſolutionem non remittit, vt in omnibus Iuramentis, quæ in vilitatem alterius facta ſunt, dicimus includi.

8 Quod ſi Iuramentum eſſet non ſolum ſoluedi vſuras, ſed neque ipſas repetendi; nullo modo poteris repetere, niſi

prius imperraueris relaxationem huius ſecundi Iuramenti. Quod optime colligitur a conſortio ſenſu ex illo cap. ad audientiam, vt bene ponderauit Sanchez, lib. 3. ſum. c. 11. n. 9. & Suar. lib. 2. de Iuramento c. 9. n. 17. cum Gloſſa verbo reſignandum, & in e. ad aures eodem tit. verbo Iuramento. Bartolus leg. ſi quis pro eo, ff. de fideiſſoribus n. 10. Couarr. 2. p. de pactis, §. 3. n. 2. Gutierrez 1. p. de Iuram. c. 53. n. 10. Ratio eſt quia poteſt executioni mandari ſine diſpendio ſalutis æternæ, cum ſit de re licita.

9 Poſſes tamen non obſtante ſupradicto Iuramento denunciare prelato Eccleſiæ, vt ipſe ex officio remittat Iuramentum, aut vſurarium compellat debitum reddere, vt aduertit Gloſſa in ſupradicto e. ad audientiam. In hoc enim non ſit contra Iuramentum, cum iuramentum non ſit de denunciando, ſed de non petendo. Quod ſi iurales non denunciare, non eſſes obligatus. Quia eſt Iuramentum de re illicita, vt tradit D. Thomas 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3. Denunciatio enim, quæ non ad vindictam tendit, ſed vt alius male retentum reſtituat, exarquet a peccato inuilitur. Virtus eſt, & ſapè obligatoria. Ergo iuramentum de illa non faciendâ, non eſt iuramentum de re bona, ac proinde obligare non poteſt.

10 Vt autem ſuperiori doctrina, & deciſio c. debitores, plenius intelligatur, obitio primo. Promiſſio ſoluedi vſuras nulla eſt, neque ex illa tenor promittens. Ergo enim non tenebitur, quamuis illam iuramento confirmet. Acceſſorium enim ſequitur naturam principalis. Regula acceſſorium, de regulis iuris, in 6. & regula. Cum principalis, ff. de regulis iuris. At principale, cui Iuramentum adhaeret, eſt irritum, nempe promiſſio. Ergo & ipſum iuramentum. Et confirmo ex c. Iuram. 22. q. 5. Vbi dicitur, inter iuramentum & ſimplicem loquelam, (hoc eſt) promiſſionem non debere eſſe diſtantiã. Ergo ſi promiſſionem eſt obligatoria, neque iuramentum.

Reſpondeo cum Abbate d. cap. debitores num. 2. & ibi Inola num. 5. Sanchez lib. 3. in Decalog. c. 11. n. 12. Acceſſorium corrumpere; quando cauſa irritans principale, conuenit in acceſſorio. Quod in præſenti non contingit. Irritatur enim promiſſio ob extorquentis turpitudinem, ob quam nullum ius acquiſiuit. At quia hæc turpitudinem non inuenitur ex parte Dei, cui ſit Iuramentum, ea de cauſa Iuramentum tenet: Eſto non tenet promiſſio. Secundo reſpondeo cum Gloſſa. illo cap. Acceſſorium, vbi varia exempla adducit, in quibus acceſſorium tenet principali corrumpente. Quapropter Regula. Dum principalis, ff. de regul. iuris. Non dixit principali non ſubſiſtente acceſſorium corrumpere, ſed cum principalis cauſa non conſiſtit; perquamque neque ea quidem, quæ ſequuntur, locum habent, quali non ſemper, ſed plerumque contingat acceſſorium ſequi naturam principalis. Vt bene aduertit ibi Accurius. Tertio reſpondeo Iuramentum in præſenti non eſſe acceſſorium promiſſioni, non enim illam confirmat, ſed eſſe acceſſorium aſſertioni de futuro, illamque confirmare, eaque de cauſa eſt promiſſio corrumpente non corrumpit Iuramentum. Quia non corrumpit principale cui innititur. Hoc enim iuramentum non eſt ſuppoſitorium obligationis, ſed illius introductorium, ac proinde non innititur promiſſioni, ſed aſſertioni. Ad confirmationem reſpondeo cum Couarr. & ab ipſo relatis de pactis 2. p. 3. num. 1. non eſſe inquam inter Iuramentum & ſimplicem loquelam diſtantiã, ſed potius æquiparationem, quoad neceſſitatem cauendi mendacium. Quia promiſſione & Iuramento obligaris, ne mendacium committas, intentionem habere exequendi tem promiſſam, vel iuratum. Non tamen inter Iuramentum, & ſimplicem loquelam faciendâ eſt æquiparatio, quoad grauiter culpæ, neque quoad obligationem inde reſultantem. Nam vt dictum eſt, ex promiſſione nulla oritur obligatio, bene tamen ex Iuramento, non homini, ſed Deo.

Obitio ſecundo: debitor habet actionem ad repetendas vſuras cum primùm ſoluerit. Ergo multo fortius habet exceptionem contra agentem, lege inuitus, ff. de regul. 81. & leg. 1. §. ſuperficiem, ff. de ſuperficiis, & reg. 71. Qui ad agendum, de regulis iuris in 6. Cui datur actio, datur exceptio. Sed iuranti datur actio, ad repetendas vſuras. Ergo poteſt dari exceptio ad illas ſoluendas. Confirmo primo, dolo petit qui ſtatim reſtituere debet, id eſt, quæ exceptio doli repellit poteſt, leg. dolo, ff. de doli mali, & mer. exceptione, & regula, dolo 56. de regul. iuris, in 6. vſurarius autem debet ſtatim reſtituere pecuniam ſic acceptam. Ergo poteſt dolo excipi. Confirmo ſecundo: Si ſoluitur debitum, non repetitur, leg. iulianus, ff. de conditionibus indebiti, & leg. ſi procurator, & leg. iudex eodem tit. Item ſi debitum ſciens ſoluitur, non repetitur, quia donari videtur, lege cuius per errorem, ff. de regul. iuris, & lege 1. ff. de conditionibus indebiti, & lege indebitum, Cod. eodem tit. Tandem Iuramentum non videtur liberatum, qui ſic ſoluit, vt poſt modum repetat, lege qui ſic ſoluit, ff. de ſolutionibus. Hæc ſerè obicit Gloſſa. illo cap. Acceſſorium verbo cogendi ſunt; & obſcurè fatiſ ſoluit. Reſpondeo ergo cui datur actio, datur exceptio; regularet, & ſecundum rationem, & ita cum in præſenti iuranti ob Iuramentum non datur actio ad vrendum re promiſſa, niſi prius illam ſoluit.

non datur exceptio: Datur tamen actio, ad repetendam eam datam, & tunc datur exceptio aduersus quemlibet impediendum repetitionem. Ad confirmationem primam respondeo, dolo petere, & malo, qui statim debet restituere, ideoque posse exceptione doli repelli, si spectemus ius, & actionem, quam habet ad petendum; secus vero si spectemus circumstantias alias extrinsecas, qualis est religio Iuramenti. Ad secundam confirmationem fateor donari indebitum, sed cum in *dist. lege* dicitur, consulto dari donatio est; debet intelligi, quando omnino liberaliter traditur, secus quando per iniuriam extorquetur, vt extortum fuit Iuramentum, & consequenter solutio vsuratum, quæ ex illo sequitur. Ad vltimum iam dictum est instantanea solutione satisfieri Iuramento, etiam si statim fiat repetitio.

PUNCTUM IV.

Vtrum Iuramentum metu extortum obligationem inducat.

SUMMARIVM.

- 1 De quo procedat questio.
- 2 Prima sententia omnibus his Iuramentis negat obligationem.
- 3 Secunda sententia concedit obligationem.
- 4 Tertia sententia vititur distinctione inter contractus approbatos, vel reprobatos.
- 5 Quarta distinguit de foro interno, & externo.
- 6 Quid sententiam sui in hac questione spectato iure civili probabilem est, nullam esse obligationem.
- 7 Spectato iure Pontificio quid sentiat Basillegionem.
- 8 Repellatur eius sententia.
- 9 Statuitur omne Iuramentum obligatorium esse de materia honesta.
- 10 Procedit obligatio, non solum in foro conscientie, sed externo.
- 11 Satisfit fundamentis sententiarum, quæ nobis contradicunt.
- 12 Obligatio huius Iuramenti grauis est.
- 13 Iurans redire ad carcerem, si carcer iustus est, obligationem habet.
- 14 Si iniustus; plures negant, verius est obligari.
- 15 Firmitas oppositis fundamentis.
- 16 Si cum iurasti, non prauidisti periculum, quod postea cognoscis, non obligaris.
- 17 An supradictum Iuramentum relaxari ab Episcopo possit? subdistinguitur respondetur.
- 18 Si sequatur scandalum ex relatione Iuramenti, relaxari non poterit.

Questio procedit de metu graui, non leui; leuis namque facile potest, ac proinde contractus ex illo celebratus, & iure naturæ, & positio validus est, & consequenter Iuramentum. Deinde procedit questio spectato iure pontificio; non naturali. Nam ex iure naturali certum est, iuramentum metu extortum validum esse; Quia metus non tollit voluntarium, et illo diminuat.

In hac questione tot sunt sententiæ, quot capita. Duæ extremæ sunt præcipuæ; alia intermediæ. Prima negat omnibus his Iuramentis obligationem. Sic tenent plures relati à Sanchi. lib. 4. de matrimonio disp. 20. quest. 1. num. 3. eamque ipse probabilem reputat. Præcipuum fundamentum sumitur ex Textu in *Authent. Sacramenta puerum*, Cod. si aduersus venditionem, vbi postquam Federicus Imperator dixit, Sacramenta puerum sponte facta super contractibus rerum suarum non retractandis, inuoluntate custodiantur; subdit, per vim autem, vel per iustum metum extorta etiam à maioribus (maximè ne querimoniam maleficiorum faciant) nullius esse momenti iubeamus. Secundò probatur ex *cap. cum contingat de iureiurando*, & *cap. quamuis pactum de pactis in 6. seruanda* (inquit Pontifex) iuramenta quæ non vi, nec dolo præstita sunt; nec vergeant in dispendium salutis æternæ; aut in alterius præiudicium. Ergo à contrario quæ vi, dolo, & præstita sunt, vel cedunt in alterius præiudicium, seruari non debent. Tertio, in supradictis textibus dolo & metus æquiparantur. Sed dolo tollit à iuramento obligationem, vt puncto seducendi dicimus. Ergo & metus. Quarto. Votum metu extortum nullam inducit obligationem *c. 1. de his que vi. Ergo nec iuramentum*. Quia de voto ad iuramentum firmum est argumentum; vt probat Gloss. l. ad finem in c. si quis votum 27. q. 1. & in c. quanto de iureiurando, & in c. Deus qui de vita & honestate clericorum. Innocentius in c. delictores, de iureiurando, & alij passim cum Diuo Thoma & Caietano 2. 2.

q. 89. art. 8. Quintò efficacius probatur ex c. peruenit. de iureiurando, vbi deciditur, Episcopum rebus suis spoliatum & iurate compulsam, quod non repetet sic ablatas nullius iuramenti vinculis super hoc posse constringi.

Secunda sententia supradictæ opposita, & communis affirmat, iuramentum valere, indigereque relaxatione. Sic D. Thomas 2. 2. q. 89. art. 7. & Caietano ibi. Nauatius cap. 12. n. 14. pluribus relatis Couarr. de sponsalibus 2. p. cap. 3. §. 5. n. 5. & de pactis 3. p. §. 4. n. 2. & lib. 1. variar. c. 4. num. 7. Molina de Hispanorum primogeniis lib. 2. c. 3. num. 12. & 13. Molina Theologus tom. 1. de iustitia tract. 2. disp. 149. vers. 4. Sanchez lib. 4. de matrimonio disp. 20. n. 4. & lib. 3. sum. c. 11. n. 14. & 15. Lessius lib. 2. c. 42. dub. 6. Suar. lib. 3. c. 16. n. 18. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 9. Gutierrez de iuramento 1. p. c. 57. n. 18. & alij plures apud ipsos. Ratio desumitur ex c. si vero, de iureiurando. Vbi coactum grauissimo metu iurare iuris sui renunciationem, (inquit Pontifex) non esse tutum contra iuramentum suum veniit; nisi ta e sit, quod seruatum vergeat in interitum salutis æternæ. Idem habetur c. verum eodem tit. c. ad audientiam, de iis, que vi. Seruanda ergo sunt hæc iuramenta. Quod si in *Authentica Sacramenta puerum*, dicitur, iuramenta metu extorta nullius esse momenti; intelligi debet, quoad contractus firmitatem; non quoad obligationem iuramenti. Et eadem ratione explicari potest Textus in *cap. quamuis pactum*, & *c. cum contingat*; præterquam quod communis sententia affirmat, illud *Authent.* correctum esse per ius canonicam, c. si vero, c. verum, de iureiurando.

Tertia sententia distinctione vititur inter contractus reprobos legibus, vel approbatos. Si Iuramentum mericolesum afficit contractus reprobos à legibus, affirmat hæc sententia nullam inducere obligationem; Secus vero si Iuramentum afficiat contractus alias validos & approbatos. Priorem partem probat *Authentica Sacramenta puerum*, & *cap. cum contingat de iureiurando*, cap. licet mulieres eodem tit. in 6. & *cap. quamuis pactum de pactis*. Qui textus expressè loquuntur de contractibus à lege reprobatis. Secundam partem probat Textus in *c. si vero, cap. verum*. Et alij quidem contractibus validis loquuntur. Sic Syluest. verbo *Iuramentum* 4. q. 8. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 1. c. 7. quest. 1. Gregorius Lopez leg. finali, verbo, que la fizo, in fine rit. 1. partia 3. Iammino de resignatione lib. 13. q. 2. num. 12. & alij plures relati à Seraphino de principiis, Iuramenti, privileg. 110. num. 7. & sequentibus, & à Sanchi. lib. 3. sum. c. 11. n. 19.

Quarta sententia distinguit inter forum externum, & internum; & in foro externo, & iudiciali censet non obligare Iuramentum metu extortum; secus in foro conscientie. Sic Gregorius Valencia disp. 6. quest. 7. punct. 4. in medio, quem laudans & honorans sequitur Echineus lib. 8. controuersiarum cap. 102. Fundamentum huius sententiæ non est aliud nisi quia hæc via discrepantes sententiæ cauellantur.

Ceterum in hac re difficili vt sententiam proferam existimo aliter esse dicendum spectato iure civili; ac spectato iure pontificio.

Iure inquam civili spectato credo probabilius Iuramentum metu graui extortum nullam inducere obligationem; Sic tenet communis sententia prout testatur Sanchi. lib. 4. de matrimonio disp. 20. num. 5. in solut. 2. argument. quatenus affirmat *Authent. Sacramenta puerum*, correctam esse per ius canonicum in *cap. si vero*, & *cap. verum de iureiurando*. Consentit Basillegionensis lib. 12. de sponsalibus cap. 8. n. 64. Ad probationem huius conclusionis præmitto, quod iustus in fine huius tractatus firmabimus, civilibus Magistratibus datam esse potestatem, insumenda, obligationem Iuramenti, antequam fiat; ita vt factum nullam inducat obligationem, vel omittendo obligationem, vel reddendo materiam ineptam Iuramento; vel constituendo iuramentum incapacem. Sed ius civile clarè indicauit hanc potestatem exercuisse, cum in *Authentica Sacramenta puerum*, tum in *lege non dubium cod. de legibus*. Nam in *Authent. Sacramenta puerum* expressè dicitur; Iuramenta per vim vel metum facta nullius esse momenti; nullius inquam esse momenti, tam quoad obligationem Deo acquisitam, quam homini. Nam secunda pars *Authent.* ex diametro opponitur primæ vt intuenti constabit. Sed in prima illius textus parte conceditur Iuramento, non solum firmare contractum alius firmum, sed reuocabilem, sed præcipuè obligare iuramentum Deo ad illius obseruationem Ergo in secunda parte hoc totum excluditur, & firmitas contractus, & iuramentum obligatio. Præterea in *lege non dubium, cod. de legibus*. Clarissime dicitur Iuramentum admittendum non esse, neque vilius esse momenti, sed potius cassum & inutile quoties contractibus à lege reprobatis adicitur. Ne hæc via fratis legibus fiat. Sed contractus metu celebrati iure civili, in d. & canonico reprobantur, & veniunt rescindendi, & secundum ius civile omnino annullantur. Ergo Iuramentum illis adiectum vigore de materia reprobata cassum est, & inutile. Ad idem est Textus in *leg. iuris gentium ff. de pactis*. ibi, quoties pactum à iure communi remotum est, seruare hoc non oportet.